בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 39341-05-12 חיון הפצה - מחשבים בע"מ נ' ש.ז.א דיגיטל בע"מ ואח'

תיק חיצוני:

19/8/2014

בפני כב' השופטת חנה פלינר

תובעת **חיון הפצה - מחשבים בע"מ**
ע"י ב"כ עו"ד גלעד עידו קוצר

נגד

נתבעים **1.ש.ז.א דיגיטל בע"מ**
2.זבולון אקסלרוד
3.אמיר אליעזר
4.אורן אלפי מנשה
ע"י ב"כ עו"ד אסף ברם

<u>פסק דין</u>

<u>השאלות שבמחלוקת, בתמצית</u>

1. האם יש מקום לחייב באופן אישי את הנתבע מס' 2 (להלן: "**הנתבע**"), אשר היה רשום בזמנים הרלוונטים לתביעה כבעל 46.5% ממניות החברה הנתבעת מס' 1 (להלן: "**החברה**") וכאחד משני מנהליה, בחוב החברה כלפי התובעת, חוב נטען בסך של 486,802 ₪ (להלן: "**החוב**")?

2. בעניין זה טוענת התובעת שיש לחייב את הנתבע בחוב אם בשל חתימתו על כתב ערבות אישית והתחייבות שאינו מוגבל בסכום (להלן: "**כתב הערבות**", צורף כנספח ז' לתצהירו של מר רפי חיון, מנהל התובעת, יכונה להלן: "**חיון**"), אם בשל חתימתו ביום 8/9/11 על שטר חוב על סך של 200,000 ₪, שטר חוב שתוקן בשלב מאוחר יותר לסך של 500,000 ₪ (להלן: "**שטר החוב**" ו/או "**שטר החוב המקורי**" ו"**שטר החוב המתוקן**", בהתאמה). מנגד טוען הנתבע כי חתם על כתב הערבות כעד לחתימתו של מר אליעזר אמיר, הנתבע מס' 3 (להלן: "**אליעזר**") ולא כערב. בכל הנוגע לשטר החוב מאשר הנתבע את חתימתו על שטר החוב המקורי, אך טוען כי הוסבר והובטח לו במעמד החתימה על שטר החוב המקורי כי ערבותו מוגבלת ל – 1/3 בלבד מהסכום של 200,000 ₪, שכן גם אליעזר והנתבע מס' 4, מר אורן מנשה (להלן: "**מנשה**") חתומים על שטר החוב; בנוסף, הכחיש הנתבע את חתימתו על שטר החוב המתוקן והעלה בעניין זה טענות מרמה וזיוף.

אלו בתמצית השאלות שבמחלוקת, להלן העובדות הצריכות לעניין, טענות הצדדים ביתר פירוט וההכרעה.

<u>העובדות הצריכות לעניין, בתמצית</u>

3. החברה התאגדה ביום 26/8/10 כשבעלי מניותיה הרשומים הינם מנשה והנתבע, ומנהליה הרשומים הינם אליעזר והנתבע. הנתבע טוען כי אליעזר היה מנכ"ל החברה ושימש כמנהל הכספים שלה ואילו מנשה היה מנהל התפעול. החברה עסקה בקניה ומכירה של מחשבים וציוד נלווה, ובתקופה הרלוונטית תכננה להרחיב את פעילותה. אין מחלוקת שהנתבע לא היה מעורב בהקמת החברה אלא הצטרף אליה רק בחודש ינואר 2011, לטענתו בעקבות "**מעשה הונאה ומרמה של מר אברהם זיילר, שבאותה תקופה היה מנהל תיק ההשקעות שלי בבנק דיסקונט, שהיה גם בעל מניות בחברה**" (סעיף 4 לתצהיר הנתבע, נ/3).

4. אין מחלוקת שהנתבע הינו חקלאי העוסק בחקלאות מזה כחמישים שנה (עדותו בעמ' 59 שו' 24-19), והיה חסר כל ניסיון בתחום המחשבים, זאת בניגוד לאליעזר ומנשה; אין מחלוקת שהיתה היכרות מוקדמת בין אליעזר ומנשה לבין התובעת, על רקע עסקי המחשבים, והתובעת שימשה כספק שלהם ; אין מחלוקת שבחודש יוני 2011 החלה החברה לרכוש סחורה מהתובעת, כשעד חודש ספטמבר 2011 היקפי המכירות לא עברו את הסך של 50,000 ₪, ראו כרטסת הלקוח של החברה אצל התובעת, נספח ב' לתצהיר חיון (להלן: "**הכרטסת**"). אין מחלוקת כי בשלב זה לא היו בידי התובעת בטחונות כלשהם לפעולתה של החברה.

5. אין מחלוקת שביום 8/9/11 נערכה פגישה במסגרתה נטלו חלק חיון; הנתבע; אליעזר ומנשה (ראו עדויות חיון בעמ' 21 שו' 9-1; אבן חן בעמ' 31 שו' 31-27; אליעזר בעמ' 58 שו' 2-1; הנתבע בעמ' 63 שו' 9). אין מחלוקת שפגישה זו נועדה להסדיר בין היתר את מסגרת האשראי של החברה, ובעקבותיה נחתמו כתב הערבות ושטר החוב המקורי. יש לציין כי שטר החוב המקורי מורכב למעשה משני מסמכים – האחד נושא את החתימות של מנשה ואליעזר והשני נושא את חתימתו של הנתבע. אין מחלוקת כי בנמצא רק שטר חוב מתוקן אחד, הנושא את תאריך החתימה המקורי (8/9/11), אך ליד התיקון של הסכום, הן במילים והן בספרות, נחזות להופיע חתימת של שלושת הנתבעים, קרי הנתבע, אליעזר ומנשה.

6. לעניין תוכן הפגישה מיום 8/9/11, עולה מהעדויות שלמעשה אין מחלוקת בין הצדדים והנטען על ידי חיון בעדותו משקף אל נכונה את שאירע, כפי שארחיב להלן. דבריו של חיון נתמכים במסמך נספח י"א, הוא פירוט הנכסים אשר הוצג על ידי הנתבע בפגישה (להלן: "**מסמך הנכסים**"); וכן בתמליל השיחה שהוקלטה על ידי חיון, שם אישר הנתבע בין היתר כי באותה פגישה ניסה חיון להזהיר את הנתבע מפני סיכונים מיותרים (להלן: "**התמליל**", ראו נספח ט' לתצהיר חיון, ראו עמ' 7 שו' 21-6).

7. ואכן, לאחר הפגישה מיום 8/9/11 במסגרתה אושר לחברה אשראי של 200,000 ₪ ולאחר שנחתמו שטרי החוב המקוריים וכתב הערבות, הגדילה החברה את היקף העסקאות שביצעה, ראו פירוט העסקאות בכרטסת; חשבוניות מס קבלה; תעודות משלוח, נספח ב' לתצהיר חיון. כנגד עסקאות אלו ניתנו שיקים, ראו נספח ג' לתצהיר חיון.

8. לטענת התובעת (סעיף 13 לתצהיר חיון; עדותו בעמ' 21 שו' 9-1; עדות מנהל תיק הלקוחות של התובעת בזמנים הרלוונטים, מר גיא אבן חן, להלן: "**אבן חן**", בעמ' 29 שו' 32-29; עדות הגב' נילי חג'ג', מנהלת האובליגו של התובעת באותם זמנים, להלן: "**חג'ג**", בעמ' 37 שו' 16-20) זמן קצר לאחר תחילת הפעילות שבו הנתבע ומנשה למשרדי התובעת וחזרו על בקשתם בפני חיון להגדיל את מסגרת האשראי. חיון נעתר לבקשה זו והסכים להגדיל את מסגרת האשראי לסך של 500,000 ש"ח, אך זאת כנגד חתימת הנתבעים על שטר החוב המתוקן – וכך נעשה (לגרסת התובעת). עוד טוענת התובעת שלאחר שהוגדלה מסגרת האשראי גדלו היקפי העסקאות, כפי שניתן לראות בכרטסת.

9. בסופו של יום, הקשר העסקי בין התובעת לחברה נמשך כעשרה חודשים, החל מחודש יוני 2011 ועד לחודש מרץ 2012. תשעה שיקים אשר נמשכו על ידי החברה ונמסרו לתובעת חוללו, כמפורט בטבלה שבסעיף 22 לתצהיר חיון; בהמשך, ניתן צו עיקול זמני על חשבונה של החברה לבקשת נושה וביום 23/5/12 מונה לחברה מפרק זמני. בעת קריסתה עמד סכום החוב של החברה כלפי התובעת על סך נטען של 486,802 ₪.

10. התובעת פנתה לכלל הנתבעים בדרישה לפרוע את החוב; הנתבעת 1, החברה, כאמור נקלעה להליכי פירוק ולפיכך לא ניתן להיפרע הימנה. אליעזר ומנשה לא התגוננו כנגד תביעת התובעת ולפיכך ניתן כנגדם פסק דין על מלוא סכום החוב, בהעדר הגנה (ראו פסק דין מיום 24/9/12). הנתבע הגיש כתב הגנה מטעמו והעלה כאמור שלוש טענות עיקריות: (א) בכל הנוגע לכתב הערבות טען הנתבע שכלל לא חתם כערב אלא כעד לחתימתו של אליעזר, שהינו הגורם היחיד הנזכר בסעיף 1 למסמך; (ב) בכל הנוגע לשטר החוב המקורי טען הנתבע כי מסמך זה נחתם לאחר שהנתבע דרש להגביל את סכום ערבותו, ובמעמד החתימה נאמר לו על ידי אבן חן שערבותו מוגבלת ל – 1/3 מהסכום, קרי כ – 70,000 ₪; (ג) בכל הנוגע לשטר החוב המתוקן הכחיש הנתבע את חתימתו וטען כי מדובר במעשה זיוף והונאה.

<u>קורות ההליך</u>

11. זה המקום לציין כי בכתב התביעה המקורי צוין כי מסגרת האשראי שהועמדה לרשות החברה עמדה על 500,000 ₪. כתב התביעה המקורי חסר את הפירוט העובדתי לגבי חתימת שטר החוב המקורי והמתוקן. כן יש לציין כי במכתב ההתראה מיום 3/4/12 אשר נשלח ע"י

ב"כ התובעת לנתבע צוין בסעיף 3 למכתב כי ביום 8/9/11 חתם הנתבע על שטר חוב בסך של 500,000 ₪.

12. בישיבת קדם המשפט הראשונה שהתקיימה בפניי, ביום 5/11/12, קיבלתי את טענת ב"כ הנתבע לפיהן יש להעמיד גרסה עובדתית סדורה לעניין תיקון שטר החוב, לפיכך הוריתי על הגשת כתב תביעה מתוקן (ראו עמ' 2 שו' 18-21). עוד הוסכם באותה ישיבה על ידי בעלי הדין למנות מומחה מוסכם מטעם בית משפט, מומחה להשוואת כתבי יד, על מנת שידרש לשאלה האם החתימה הנחזית להיות של הנתבע והמופיעה ליד תיקון הסכום בשטר החוב הינה אכן חתימתו אם לאו.

13. ביום 3/1/13 הוגשה חוות הדעת של מומחה בית משפט, מר מרדכי ורדי (להלן: "**מומחה בימ"ש**", חוות דעתו סומנה במ/1) בהתייחס לשאלה: "**האם החתימה של מר זבולון אקסלרוד היא אותנטית לצד התיקון של הסכום בשטר החוב מ 200 אלף ₪ ל 500 אלף ₪**". המומחה סוקר בחוות דעתו את פרטי ניסיונו ואת הבדיקות שביצע, ומסקנתו כלולה בשורת הסיכום: " **לאור הממצאים וההסברים שהוצגו לעיל הגעתי למסקנה שבסבירות גבוהה ביותר אין בפנינו זיוף, אלא מר זבולון אקסלרוד חתם בצד שמאל בסמוך לשינוי הסכום 500,000 ₪**".

14. לאחר שהצדדים לא הצליחו להבנות לאחר שהתקבלו ממצאי חוות הדעת, ומאחר והתובעת לא הצליחה לגבות את סכומי פסק הדין מהנתבעים האחרים, הוגשו בתיק שבפניי תצהירי עדות ראשית. התובעת הגישה את תצהיריהם של חיון; חג'ג' ואבן חן; הנתבע הגיש תצהיר מטעמו וכן את חוות דעתו של המומחה להשוואת כתבי יד, מר חגג, בכל הנוגע לאותנטיות של החתימה של אליעזר ליד התיקון. חגג הגיע למסקנה שקיימת סבירות גבוהה שאין מדובר בחתימת אליעזר על התיקון. אציין כי במהלך חקירתו של חגג סרבתי לקבל חוות דעת שהוכנה על ידו לבקשת הנתבע בקשר לחתימת הנתבע, ואת נימוקיי, שעיקרם נעוץ במינוי מומחה מטעם בית משפט, פירטתי בעמ' 49 לפרוטוקול. בנוסף לנותני התצהירים כמפורט לעיל נחקרו בפניי גם מומחה בית משפט ואליעזר, אשר הגיש תוך כדי ההליך בקשה לביטול פסק דין ותצהיר (נ/2).

15. לאחר ששמעתי את הצדדים, לא נותר לי אלא להכריע במחלוקות שהתעוררו, אשר יפורטו בכותרות ראשי הפרקים שלעיל. במסגרת כל פרק אתייחס לטענות הרלוונטיות אשר הועלו על ידי הצדדים ואתן את הכרעתי במחלוקת הנדונה.

<u>שאלת גובה החוב</u>

16. בכתב התביעה המתוקן וכן בתצהיר חיון ובתצהיר חג'ג' פירטה התובעת את גובה החוב, וכן צירפה נספחים בתמיכה להוכחת החוב, כגון הכרטסת; השיקים; חשבוניות מס/קבלה, ראו נספח ב' לתצהיר חיון. הנתבע מצידו בחר שלא להתייחס כלל וכלל בתצהירו לשאלת גובה החוב. סבורני כי די בכך כדי לקבוע שגובה החוב לא נסתר.

17. עם זאת, בעת חקירתו בחר הנתבע להתייחס לגובה החוב כדלקמן: "**החוב פיזית? לא ניהלתי את זה ואני לא ברמה שאני יכול להגיד אם הוא נכון או לא. אתה לא יכול למצוא אצל חיון מסמך אחד שהזמנתי אצלו חוט אחד. אם אתה רוצה שאגיב על גובה החוב, אני צריך לדעת מי קנה ומה עשה, אני מעולם לא קניתי ולא עשיתי. יש ספרים והספרים יענו. לא אני. אני יש לי השגה לגבי הרמאות של השטר, מעבר לזה אין לי השגה**" (עמ' 63 שו' 22-25).

18. עיננו הרואות, הנתבע מודה כי אינו יכול להתייחס עניינית לגובה החוב; איש לא מנע ממנו לבצע את הבדיקות האמורות לאחר שהוגשה התביעה; ולמעשה גם מדבריו אלו עולה שההשגה היחידה שבפיו נוגע ל"**רמאות לגבי השטר**". מכאן – שאין חולק לגובה החוב.

<u>שאלת כתב הערבות</u>

19. בעניין כתב הערבות טוענת התובעת כי מדובר במקור עצמאי לחיוב, ומפנה להוראת סעיף 3 **<u>לחוק הערבות התשכ"ז-1967</u>**. התובעת מפנה לכתב הערבות עצמו (נספח ז' לתצהיר חיון), שבו אמנם רק שמו של אליעזר מופיע בסעיף 1, עם זאת במקום המיועד לחתימות הערבים הוספו במפורש שמותיהם של הנתבע ושל מנשה, כולל תעודות הזהות שלהם ומספר חשבון הבנק ומספר הסניף. התובעת מפנה להוראות כתב הערבות מהן עולה מפורשות, לטענתה, כי הערבים הסכימו להיות ערבים לכל חוב של החברה; טוענת כי טענת הנתבע לפיה הוסבר לו על ידי אבן חן שהוא חותם כעד לחתימה בלבד הינה טענה בעל פה כנגד מסמך בכתב, על כל המשתמע מכך; כי אבן חן הכחיש טענה זו המיוחסת לו, ראו סעיף 8 לתצהירו, ולא נשאל כל שאלה בחקירה נגדית בנוגע לכך, על המשמעויות שיש לייחס להימנעות לחקירה בנקודה זו.

20. עוד מוסיפה התובעת וטוענת כי בפגישה מיום 8/9/11, בסיומה נחתם כתב הערבות, הציג הנתבע את יכולותיו הכלכליות, כמפורט במסמך הנכסים; שאין כל מקום לפרט את הנכסים אם החתימה על כתב הערבות הינה כעד לחתימתו של אליעזר; שהנתבע אישר כי

"רפרף" על מסמך הערבות (עמ' 66 שו' 26-25), ואם אכן לא קרא את המסמך לעומקו אין לו אלא להלין על עצמו, שכן אדם מוחזק כמי שקרא את המסמך עליו חתם.

21. מנגד טוען הנתבע שרק שמו של אליעזר מופיע בסעיף 1 למסמך; שהנתבע כאמור חתם כעד לחתימתו של אליעזר: "**יש פה חתימה שלי, נכון, אבל הסבירו לי כשחתמתי... תואיל לראות מה כתוב פה למעלה. אני ציינתי שעל המסמך כתוב למעלה המנכ"ל אמיר אליעזר. חוץ מהקונסטלציה הזו מעולם לא הייתי בבית המשפט, ולפי ההבנה המצומצמת שיש לי אם הכותרת שלי לא מופיעה למעלה והשם שלי לא מופיע, לי אמרו שאני מאשר שאכן הוא המנכ"ל ועל זה אני חותם. במיוחד שאחר כך הגדילו את זה בסכום ואמרו שיש שטר של 200,000 ₪, אז כל מה שיש פה כבר לא משנה**" (עמ' 64 שו' 11-4).

22. עוד טוען הנתבע שאם נחתם כתב ערבות בלתי מוגבל בסכום כנטען, מדוע היה צורך בהגבלת האשראי לסך של 200,000 ₪? ומדוע היה צורך בחתימה על שטרי חוב? ומדוע ביחס לנתבע לא צוין במכתבי ההתראה הראשוניים כי הנתבע על הנתבע לשאת בתשלום החוב מכוח כתב הערבות ונזכר שטר החוב בלבד, זאת בניגוד לנתבעים האחרים, לגביהן נזכר כתב הערבות?

23. לאחר שעיינתי בטענות הצדדים בעניין כתב הערבות, סוברת אני כי יש מקום לחייב את הנתבע מכוח מסמך זה, על מלוא סכום החוב. אמנם, קיימת אי בהירות מסוימת הנובעת מכך שרק שמו של אליעזר מופיע בסעיף 1 לכתב הערבות. עם זאת, לא יכולה להיות מחלוקת שבכתב יד הוספו שני ערבים נוספים, ואלו צוינו כ"**ערב ב**" ו"**ערב ג**", ולא כעדים לחתימת אליעזר. לא זו אף זו, במסמך פורטו שמות הערבים; תעודות הזהות שלהם; פרטי הבנק שלהם כולל מספר סניף ומספר חשבון. אם, כטענת הנתבע, הוא אימת את חתימת אליעזר, מדוע יש צורך בפירוט מספר חשבון הבנק שלו? ומדוע יש צורך באימות שלו את החתימה, הרי לכל הדיעות הנתבע אינו נוטריון או עורך דין, ואימות חתימות הערבים נעשה על ידי איש המכירות, אבן חן, כמפורט במסמך?

24. בנוסף, אציין כי עדותו של הנתבע בנקודה זו לא הייתה קוהרנטית, כפי שניתן לראות מהציטוט הבא:

"**ש. אני אומר לך שהיית בעל המניות הכי גדול, היית אחד משני המנהלים, היית מי שהחזיק את הכוח למנות עוד מנהל, והיית איש הכספים, האיש שבא עם הנכסים, ואתה אומר שלמרות כל זה אמרו לך שאתה לא צריך לחתום על כתב ערבות? איך אתה מסביר את זה?**

ת. אמיר אליעזר חתם בתור מנכ"ל חברה, <u>כולנו חתמנו על השטר, זה מה שהבנתי אז וזה מה שאני מבין גם היום.</u>

ש. לשאלת בית המשפט: בתור מה חתמת על השטר הזה, בתור ערב?

תיק חיצוני:

ת. <u>בתור ערב רגיל</u>, בתור אחד משלושה ערבים. להיפך, הם באו כמנהלי מקצוע.

ש. לשאלת בית המשפט: בתור מה חתמת על כתב הערבות?

ת. <u>בתור עדות</u> לזה שכתוב "מנכ"ל, אמיר אליעזר"?

ש. לשאלת בית המשפט: למה צריך אותך?

ת. לא יודע, כמו שאני לא יודע למה הוא בא ומשקר על כך שחתמו בפניו. יש פה הרבה "למה" בסיפור הזה. אותי אתה שואל למה? תשאל אותם למה".

25. נקל להבחין בסתירות הפנימיות שבעדות הנתבע בנקודה זו. כמו כן, לגבי הטענה שנוגעת למכתבי ההתראה – כפי שיובהר להלן, נוכחתי לדעת כי בשל העובדה ששטר החוב המתוקן אינו נושא את תאריך התיקון אלא את התאריך המקורי בלבד, אזי במכתב ההתראה וכן בכתב התביעה המקורי נטען כי הנתבע חתם על שטר חוב של 500,000 ₪, ראו עדותה של חג'ג' בנקודה זו, עדות שהותירה בקרבי רושם אמין, כמו גם יתר עדי התביעה (חג'ג' בעמ' 34 שו' 27 עד עמ' 35 שו' 7; אבן חן בעמ' 30 שו' 2-1). משכך, ומשסברה התובעת כי לגבי הנתבע יש בידה שטר חוב של 500,000 ₪, הגבוה מסכום החוב שבספרים באותה עת, לא טרחה התובעת להזכיר את מסמך הערבות, שהינו בדרגה כוללנית יותר.

26. לפיכך, סבורה אני כי הנתבע ידע גם ידע כי הוא חותם על ערבות בלתי מוגבלת בסכום לחובות החברה. עם זאת, כפי שהודה חיון בעדותו ובתצהירו, הוא נכון היה תחילה להעמיד את גובה האשראי עד לסך של 200,000 ₪, ומאוחר יותר הסכים להגדיל את האשראי לסך של 500,000 ₪. מסיבה זו נחתמו גם שטרי החוב. סבורה אני כי אם וככל שגובה החוב היה גבוה ממסגרת האשראי המאושרת, היה מקום לדון בשאלת היקף החבות כתב הערבות הכללי (וזאת מבלי להביע דיעה לגופו של עניין). במקרה הנדון, ולאור מסקנתי כמפורט בפרק הבא, הדיון בשאלה זו מתייתר ודי אם אקבע כי כתב הערבות הכללי תקף ומחייב את הנתבע, למצער עד לסכום של 500,000 ₪, היא מסגרת האשראי שאושרה לחברה.

<u>שטר החוב - האם הנתבע מחוייב רק לשליש?</u>

27. על השאלה שבכותרת יש להשיב בשלילה. טענה זו נוגדת את לשונו המפורשת של המסמך, הקובע במפורש כי מדובר בערבות "**ביחד ולחוד**" למלוא סכום השטר; אבן חן הכחיש מפורשות טענה זו בתצהירו, ראו סעיף 8, וב"כ הנתבע בחר שלא לחקור אותו בחקירה נגדית על כך, על כל המשתמע מכך.

28. מנגד, ב"כ התובעת לא היסס לעמת את הנתבע עם גרסתו המקורית הכלולה בסעיף 7 לתצהירו לפיה "**גיא אבן חן... הסביר לנו שכל אחד ערב בחתימתו רק ל – 1/3 מהסכום של 200,000**", וזאת בין היתר לאור סעיף 16.2 לתצהיר הנתבע שהוגש ביום 24/6/12. מחקירתו

התברר כי אנו יכול לומר במפורש כי דברים אלו נאמרו על ידי אבן חן (עמ' 67 שו' 31), אך זוהי הבנתו ומסקנתו (עמ' 67 שו' 24-23). ברי כי קיים שוני רב בין הטענה כי הדברים נאמרו לבין הטענה כי זו היתה מסקנתו של הנתבע. חיזוק נוסף למסקנתי לפיה טענת ה – 1/3 נולדה רק בדיעבד נעוצה בכך שבתמליל טענה זו כלל לא נטענה, אלא רק עניין גובה שטר החוב; כמו כן גם בעדותו בפניי הודה הנתבע: "**אם הוא היה מדבר איתי על 200,000 ₪ אני הייתי משלם לו**" (עמ' 70 שו' 5).

<u>שטר החוב המתוקן – האם נחתם על ידי הנתבע?</u>

29. גם על השאלה שבכותרת הגעתי לכלל מסקנה שיש להשיב בחיוב, ממספר רב של טעמים, לא כל שכן משקלם המצטבר. ראשית, בעניין זה ניתנה חוות דעתו של ורדי, במ/1. ממצאיו היו חד משמעיים, ראו שורת הסיכום: " **לאור הממצאים וההסברים שהוצגו לעיל הגעתי למסקנה שבסבירות גבוהה ביותר אין בפנינו זיוף, אלא מר זבולון אקסלרוד חתם בצד שמאל בסמוך לשינוי הסכום 500,000 ₪**". על דברים אלו חזר המומחה גם בחקירתו, כשנשאל על ידי בית המשפט מהי דרגת הוודאות שמדובר בחתימות זהות: "**ברמת וודאות הכי גבוהה**" (עמ' 44 שו' 4).

30. אמנם ב"כ הנתבע ניסה הן בחקירת המומחה והן הסיכומים לטעון שהרקע של המומחה וניסיונו אינם הולמים; שבתי המשפט השונים לא קיבלו תמיד את חוות דעתו של המומחה; שנפל פגם בכך שלא פגש בנתבע ולא בקש ממנו לחתום בפניו ולהתרשם באופן בלתי אמצעי מדרך חתימתו. לא מצאתי בטענות אלו כל ממש.

31. זה המקום להזכיר את ההלכה הרווחת, כפי שנזכרה ב**<u>ע"א 323/85 מד"י נ' אברהם אליהו מזרחי</u>**, פד"י ל"ט (4), 185, בעמ' 189:

"**מינויו מטעם בית המשפט של מומחה מוסכם על הצדדים הוא נוהג רצוי, שיש לעודדו (<u>ע"א 521/77</u> [4]). כפועל יוצא ממינויו של המומחה אין הצדדים צריכים להביא ראיות נוספות ולחקור עדים, ובכך שכרם; מאידך גיסא, מובלת, כמובן, יכולתם לערער על מסקנות המומחה. הצדדים רשאים לחקור את העד המומחה (אלא אם כן הסכימו במפורש שלא לערער על חוות הדעת - ראה פרופ' א' הרנון, דיני ראיות (המכון למחקרי חקיקה ע"ש הרי סאקר, כרך ב, תשל"ז) 307 - והם אף רשאים לדרוש מן המומחה הבהרות בכתב על חוות-דעתו (תקנה 134(ג) ל<u>תקנות סדר הדין האזרחי</u>, התשמ"ד-1984); אולם עדות נוספת של מומחה תובא על-ידי הצדדים רק ברשות בית המשפט, מטעמים שיירשמו (תקנה 130(ב) לתקנות). <u>עקב ההגבלה על יכולתם של הצדדים להביא ראיות נוספות מצטמצמת ממילא יכולתם לשכנע את בית המשפט בטעותו של המומחה, והיא מתמקדת</u>

<u>בעיקר בטענות עיוניות לגבי נכונות מסקנותיו</u>. טענות אלו חייבות למצוא ביטוין בחקירתו של העד, כי זו שיטת המבחן של הראציונאליות של מסקנותיו.
למותר להוסיף, כי בנסיבות כאלה מצומצמת גם יכולת ההתערבות של בית המשפט שלערעור בפסק-דינה של הערכאה הראשונה, במערכת נסיבות דומה אמר בית-משפט זה בע"א <u>167/59</u> [5], בעמ' 1234, כלהלן:
"אינני רואה כל אפשרות שאנחנו בערעור נתערב בענין זה, אחרי שמומחה, שבנייטרליות שלו אינו מטיל ד"ר קלוג שום ספק, בירר את הענין לפרטיו, וכן עשה השופט המלומד בפסק-דינו על יסוד חוות- הדעת. בא-כוח המערערים היה צריך להראות לנו שד"ר לפמן עשה בחוות-דעתו שגיאה גסה עד כדי כך, שנוכל אנחנו, החסרים ידיעה מקצועית במדע הרפואה, לומר שדעתו מופרכת". (הדגשות שלי).

32. בהתאם להלכה הנ"ל, לא התרתי את הגשת חוות הדעת של המומחה חגג בכל הנוגע לחתימת הנתבע; בהתאם להלכה הנ"ל מידת ההתערבות של בית המשפט בממצאי חוות הדעת היתה נעשית רק מקום בו הייתי מוצאת טעות גלויה בחוות הדעת. לא הגעתי למסקנה שכזו כלל ועיקר. מומחה בית המשפט הניח את דעתי באשר לניסיונו ומקצועיותו (עמ' 42 שו' 1-13); מומחה בית המשפט ניתח את החתימה שהוצגה בפניו ואת הסיבות שהובילו אותו למסקנה (עמ' 42 שו' 19-23, עמ' 44 שו' 27-29); מומחה בית משפט הבהיר כי נעזר במיקרוסקופ אך לא ציין זאת כי בדיקה זו אינה רלוונטית (עמ' 42 שו' 25-31; עמ' 43 שו' 1); מומחה בית משפט הסביר מדוע לא ראה צורך לזמן אליו את הנתבע: " **אני בדרך כלל למדתי שכשאתה בא ומבקש שאדם יושב מולך ומבקש להדגים חתימות שעלולות להפליל אותו, בדרך כלל אין שיתוף פעולה. הם מתחילים להשתולל ולהרחיק את עצמם ולכן אני בודק את החתימות באקראי מהעבר. מה יותר טוב מהחתימות שלו על אותו מסמך? יש פה שתי חתימות שלו. מה יותר טוב משתי החתימות האלו שאין עליהן מחלוקת. אני לוקח את הדברים האלה ואת זה אני משווה לפה. מה שהוא בא אחר כך ומדגים לי, בדרך כלל אין לזה משקל רב**" (עמ' 43 שו' 32-29). דבריו אלו של המומחה מקובלים עליי. לפיכך – ומשלא מצאתי כל טעות גלויה בחוות דעת מומחה בית המשפט, אזי מטעם זה בלבד יש מקום לקבוע כי הנתבע חתם על התיקון הנטען ושטר החוב תוקן לסך של 500,000 ₪, בחתימתו, ידיעתו והסכמתו של הנתבע.

33. חיזוק למסקנתי זו מצאתי גם ממקורות נוספים. כאן אזכיר כי גרסתו הראשונית של הנתבע הייתה שמדובר במעשה זיוף ומרמה. בסעיף 4 לתצהירו טען הנתבע שנפל קורבן למעשי רמיה מצידו של אברהם זיילר, וכן מכוון הוא את חיציו גם כלפי מנשה ואליעזר. אליעזר מצידו הכחיש בחקירתו כי זייף את חתימת הנתבע (עמ' 53 שו' 6). לאחר שאליעזר התייצב לחקירה מסר את גרסתו, חל כרסום משמעותי בגרסתו של הנתבע, ובעדותו בחר להפנות

את חיציו דווקא לחיון, כאל הגורם האפשרי למעשה הזיוף: "**את האמת? אני חושב שרפי חיון עשה את זה. אני חושב שרפי חיון התנהל בצורה מבישה**" (עמ' 65 שו' 9).

34. זה המקום להזכיר כי טענת הזיוף והמרמה המועלות על ידי הנתבע, הינה מסוג הטענות הנמצאות ב"תחום האפור" שבין המשפט האזרחי והפלילי. לעניין נטל ההוכחה הדרוש כאשר צד מעלה טענה שכזו, ראו ע"א 475/81 **זיקרי יעקב נ' כלל חב' לביטוח בע"מ**, פד"י מ (1),589 וע"א 6465/93 **אליהו כהן נ' יוסף לנגרמן ואח'**, תק-על 95 (2), 1323 , כאשר ההלכה המחייבת היא זו אשר נמנעה מליצור רמת הוכחה שלישית (ראה פסק דינו של כב' השופט ברק בפס"ד זיקרי לעיל, ופסק דינו של כב' השופט קדמי בפס"ד כהן לעיל), והשמה דגש על "**רצינות הראיה**" להבדיל מ"**רמת הוודאות**". דהיינו, להוכחת טענות דוגמת זיוף וקנוניה במישור האזרחי יש צורך בכמות ורצינות ראיות שיש בהן כדי לשכנע את השופט לצורך הטיית מאזן ההסתברויות. במקרה שלפנינו, לא רק שמעשה הזיוף עומד בסתירה לחוות דעת מומחה בית משפט, אלא הנתבע כלל לא הציג גרסה סדורה ועקבית באשר לגורם המזייף ונסיבות הזיוף, ההיפך הוא הנכון, גרסתו פתלתלה וסדוקה.

35. לא זו אף זו, מדבריו עולה מפורשות כי גם לטענתו התנהלות החברה היתה שלא בידיעתו; הוא כלל אינו מתמצה בתחום; נהגו להחתים אותו על מסמכים ואין לו מושג על מה חתם, ובלשונו: "**הייתי מנהל בובה**" (עמ' 64 שו' 29). להלן מספר ציטוטים מפיו של הנתבע, המסבירים את הלך רוחו: "**אני מוכרח להגיד שהרבה דברים נעשו שם בלי שידעתי מה עושים ואיך עושים, פשוט מצאו בנאדם שלא מבין ועשו איתו מה שרצו ואמרו לי באיזשהו שלב שיש לי נכסים ושאני יכול לשלם, אפילו שעבדתי קשה עבור הנכסים האלה**" (עמ' 60 שו' 3-1); "**אני אפילו לא יודע על מה אתה מדבר. ייתכן שהחתימו אותי על איזה נייר, אין לי מושג על מה אתה מדבר**" (עמ' 60 שו' 28-27); "**אני הייתי מגיע לנתבעת 1 ב--10:00 11:00 בבוקר והולך מתי שאני רוצה. באתי כדי להראות נוכחות, לא יותר. לא יכולתי לתרום מעבר לזה. פה ושם היו מבקשים ממני לחתום, אז הייתי חותם**" (עמ' 65 שו' 3-1); "**אני הייתי במצב שפתאום חרבו לי כל העולמות ונכנסתי לחברה בתום לב בשביל להתנהל כמו אנשים תרבותיים רגילים, פתאום ראיתי שהונו אותי לאורך כל הדרך, הבינו שאני הפראייר התורן, "זבולון, צריכים להביא פה קצת כסף ואין לנו מאיפה, אולי אתה יכול לעזור?" ואני באתי בתום לב ועזרתי, אמרו לי שזה לחודשיים-שלושה. אני כמו אידיוט הלכתי לשחיטה. התברר שאני היחיד שהפסיד 2 מיליון ₪ במקום הזה**" (עמ' 65 שו' 27-22).

36. אם נאמץ את דבריו אלו של הנתבע (ולב"כ התובעת יש השגות לגבי תמימותו של הנתבע, שיתכן והן במקומן), אזי גם לשיטתו נהגו להחתים אותו על מסמכים שהוא לא הבין את מהותם; שותפיו ניצלו אותו כביכול ומצאו "פרייאר". משכך – החתימה על שטר החוב

המתוקן מתיישבת גם מתיישבת עם דרך התנהלותו המוצהרת של הנתבע בחברה ואין להניח שדווקא במקרה שטר החוב המתוקן החליט הנתבע שלא לחתום על המסמך. יצויין כי גם בתמליל לא שלל הנתבע את אפשרות החתימה על המסמך, רק בקש שהות לבדוק את העניין, ראו עמ' 5 לתמליל שם בקש לשלוח את המסמך ל"פוליגרף".

37. עוד אציין כי אם נכונות טענותיו של הנתבע על היותו מנהל "בובה", אזי יש לראות התנהלותו בחומרה, בין היתר לאור היותו מנהל רשום בחברה ובעל מניות בה. על ההשלכות של היות מנהל "בובה" בלבד, ובכלל זה האפשרות לחייבו בחובות החברה רק מסיבה זו, ראו ת"א 151111-09 **<u>חיים רון נ' ריאלטי ייזום פרוייקטים בע"מ</u>** [פורסם במאגרים].

38. אם צריך דבר מה נוסף לחיזוק המסקנה כי הנתבע חתם על שטר החוב המתוקן, אין לי אלא להצביע על האינטרס של החברה בקבלת מסגרת אשראי גדולה יותר והשתלתשלות העניינים בנקודה זו. מהעדויות, הן של התובעת (חיון בעמ' 21 שו' 9-1) והן של הנתבעים (הנתבע בעמ' 63 שו' 7-5; אליעזר בעמ' 58 שו' 12-11: "**בקשנו הרבה כסף, הוא היה מוכן לתת רק 200,00 ₪**") עלה חד משמעית שכבר ביום 8/9/11, בפגישה הראשונית, בקשו אנשי החברה לקבל אשראי גדול, וחיון הוא זה שהגביל את האשראי לסך של 200,000 ₪. כך עולה גם מהתמליל ומעיון בכרטסת, ממנה ניתן לראות שעד שלהי חודש אוקטובר או בסמוך לכך היקף העסקאות לא עלה על האשראי המאושר בסך של 200,000 ₪.

39. או אז, כדברי אליעזר: "**הרכישה של החנויות היה הטריגר שהפיל את החברה, רכשנו 17-18 חנויות, היינו צריכים למלא אותן בסחורה אז תזרים המזומנים לא איפשר את הגדלת המהלך הזה. גם היו עקיצות**" (עמ' 54 שו' 3-1). הנתבע עצמו הודה כי היה שותף בשתי פגישות (עמ' 63 שו' 9), כך שלמעשה הנתבע מאשר שהשתתף בעוד פגישה מעבר לזו הראשונה ב 8/9/11. בפגישה זו נאות חיון להגדיל את האשראי לסך של 500,000 ₪: "**לאחר תקופה מסוימת, הוא בא וביקש להגדיל ל-500,000 ₪ כי הייתה לו עסקה והוא היה צריך את זה דחוף. אני התניתי את ההגדלה בחתימה, היות שכבר הייתה לו ערבות מתמדת ללא הגבלה בסכום, התניתי את זה בהגדלת השטר ל-500,000 ₪**" (עמ' 21 שו' 9-6).

40. איני מקבלת את טענת הנתבעים לפיה הגדלת האשראי נעשתה ללא בטחונות נוספים, אך ורק על סמך היקף העסקאות שנעשו. התרשמתי שחיון הינו איש עסקים מנוסה, ולא היה לוקח סיכונים מיותרים; משכך, היה צורך לשכנעו באיתנות הפיננסית של הערבים, וחיון נתן את אמונו בנתבע, כפי שאמר זאת בתמליל וכפי שחזר ואמר זאת בפניי: "**אני אסביר לך למה. אני התייחסתי אליו כמו אח, למה כי הוא בא מענף אחר, הוא בא מהחקלאות, לא היה לו שום ניסיון במחשבים, ראיתי שהוא הולך לעשות טעות אישית מאוד גדולה, כאב לי בשבילו וניסיתי לעזור לו כבנאדם כי הוא נגע לליבי. ראיתי שבנאדם בא, הרוויח לחמו**

בחקלאות, אין לו שום קשר עם מסחר בתחום שאנו עוסקים בו, תחום מאוד קשה ובעייתי, רציתי לעזור לו, אין הרבה אנשים כאלה שאני יושב איתם ומסביר להם באופן אישי בהרבה סבלנות ואורך רוח, לא מתוך אינטרס אישי. זה מה שעשיתי. לכן אני זוכר אותו ולכן אני גם מאוד מאוד באופן אישי פגוע, לא רק כמנכ"ל התובעת אלא באופן אישי כי זה פגע בבני אדם" (עמ' 22 שו' 30-24).

41. התובעת חיזקה את עדות חיון בעדויותיהם של חג'ג' ואבן חן, אשר הסבירו כיצד התבצע הליך התיקון, ראו עמ' 32 שו' 16; חג'ג' בעמ' 36 שו' 32; עמ' 37 שו' 20-16. אמנם, הן חיון, הן אבן חן והן חג'ג' לא זכרו במדויק בנוכחות מי בוצע התיקון ומתי; הן אבן חן והן חג'ג' העידו שבדר"כ אין תיקון בכתב יד על גבי השטר, אלא מנפיקים שטר חדש (עמ' 37 שו' 26-32); אכן, נפלה טעות במכתב ההתראה של ב"כ התובעת, אשר התייחס למועד החתימה על סך של 500,000 ₪ כאל 8/9/11. אולם, מקבלת אני את עדויות אנשי התובעת כי פרטים שכאלו, כגון מועד החתימה והמקום בו נעשתה, הינם פרטים שקשה עד מאוד לזכור, לאור נפח הפעילות של התובעת. סבורני כי לא די בחוסר זיכרון זה או בטעותו של ב"כ התובעת במכתב ההתראה כדי לקעקע את שלל העדויות והראיות עליהן הצבעתי לעיל, המובילות כולן למסקנה שהנתבע חתם על התיקון, תיקון שתאם את האינטרסים של החברה באותה עת. גם האמור בת/4 מחזק את המסקנה אליה הגעתי כאמור לעיל.

<u>סוף דבר</u>

42. לאור כל האמור לעיל, התביעה מתקבלת. הנני מחייבת את הנתבע בתשלום הסך של 486,802 ₪ כשסכום זה נושא הפרשי הצמדה וריבית מיום גשת כתב התביעה ועד התשלום המלא בפועל. כן ישיב הנתבע לתובעת את חלקה בתשלום שכר טרחתו של מומחה בית משפט; ישיב את שכר עדי התביעה הנוספים, כפי שנפסקו; וכן ישלם לתובעת שכר טרחת עורך דין בסכום של 25,000 ₪, וזאת תוך 30 יום מיום קבלת פסק הדין.

<u>המזכירות תשלח עותק מפסק הדין לצדדים בדואר.</u>

<u>ניתן היום, כ"ג אב תשע"ד, 19 אוגוסט 2014, בהעדר הצדדים.</u>

חנה פלינר, שופטת

תיק חיצוני:

1

2

שלום ח"א
* נאמן למקור *
198179215